

Tilburg University

Rubriek "Opsporing en politie"

Fijnaut, C.J.C.F.

Published in:

Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk

Publication date:

1982

[Link to publication in Tilburg University Research Portal](#)

Citation for published version (APA):

Fijnaut, C. J. C. F. (1982). Rubriek "Opsporing en politie". *Panopticon: Tijdschrift voor Strafrecht, Criminologie en Forensisch Welzijnswerk*, 3(4), 350-358.

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us providing details, and we will remove access to the work immediately and investigate your claim.

I. Opsporing en politie

1. PUBLIKATIES

Grootse werken zijn er ook in de afgelopen maanden niet over het Belgische politiewezen gepubliceerd. Opmerkelijk zijn niettemin de *Herinneringen van een politiecommissaris*, nl. W. Teller, de gewezen commissaris van politie te Mol (uitgegeven door de Kempijse Boekhandel te Retie). Opmerkelijk vooral, omdat ze uitgegeven zijn en verder vooral ook omwille van de aantekeningen m.b.t. de positie van de gemeentepolitie gedurende de Tweede Wereldoorlog. Een andere publikatie die hier moet worden vermeld is *Het labyrint. Private milities en politiewezenen doorgelicht*, dat het rapport van de commissie-Wijninckx, voorzien van enig commentaar, bevat (een uitgave van het Studie- en documentatiecentrum Emile Vandevelde Instituut te Brussel). Voorts mogen niet onvermeld blijven *Het koninklijk escorte rijkswacht* (Uitgeverij A. Grisard te Brussel) en de historische documentaire *De rijkswacht Koekelaere* (in eigen beheer gepubliceerd).

Bij de uitgeverij Gouda Quint te Arnhem (Ndl.) zijn de afgelopen maanden een drietal boeken verschenen die alle rechtstreeks handelen over thema's die ook hier te lande in het middelpunt van de belangstelling staan. Hierom wil ik ze kort vermelden. Ten eerste is er het boek van T.M. Schalken, *Zelfkant van de rechtshandhaving. Over onrechtmatig verkregen bewijs in strafzaken*. Hierin wordt een degelijk overzicht gegeven van de juridische stand van zaken m.b.t. de problematiek die in de ondertitel is aangeduid, m.n. ook m.b.t. de marges waarbinnen de politie haar gerechtelijk optreden moet organiseren. Informatief is ten tweede ook het boek van J.W.E. van de Poel, *Politie-overleg. Van incident tot institutie*, waarin wordt gehandeld over de totstandkoming van het georganiseerd overleg (het „driehoeksoverleg”) tussen het openbaar ministerie, de politie en de bestuurlijke overheid. Het is jammer dat de auteur zich hoofdzakelijk juridisch op het gladde ijs van deze problematiek heeft gewaagd. Ten derde verdient de samenvatting van het ISMO-rapport (ISMO staat voor *Interdepartementale Stuurgroep Oneigenlijk*

Gebruik en Misbruik van collectieve voorzieningen), die door H. Sleurink onder de te gechargeerde titel *Hoe fraude de samenleving bedreigt* is gepubliceerd, nog de aandacht. Vooral omdat hierin voor het eerst op duidelijke wijze de problematiek van de verhouding tussen het algemene politieapparaat en de speciale politiediensten bij de handhaving van bijzondere wetten wordt aangesneden. Met name is het opmerkelijk dat de stuurgroep voorstelt om de politieke samenwerking op dit vlak op te hangen aan de samenwerkingsverbanden binnen het algemene politieapparaat.

Zoals men weet, is (ook?) Nederland de voorbije decennia een land-van-rapporten geworden. Wat niet belet dat er een aantal interessante onder zijn. Een belangrijke nieuwe 'papier bijdrage' aan de politiewet-discussie die al jaren aansleept, is de proeve van een politiewet die door de Vereniging van Nederlandse Gemeenten is vervaardigd, *Politie op gemeentelijke grondslag* (te bestellen bij de Vereniging te 's-Gravenhage). Aansluitend hierbij kan het rapport *Relatie politie-burgemeester-gemeenteraad* van de hand van A.J. Kruyswijk (Afdeling Onderzoek, Directie Politie, Ministerie van Binnenlandse Zaken) worden vermeld, waarin verslag wordt uitgebracht van een vooronderzoek dat ter zake werd uitgevoerd in de gemeente Haarlem.

Onder de wat oubollige titel *Niet alleen met stok en steen* gaat een literatuuranalyse van niet-gewelddadige methoden van rebeheersing schuil die op verzoek van het Ministerie van Binnenlandse Zaken werd gemaakt door G. Dijkhuis van het Instituut FOSS te Oegstgeest. Omdat een omvangrijke speurtocht naar zulke methoden zeker in de huidige omstandigheden meer dan aangewezen is, is het jammer dat in deze analyse zo weinig aandacht is geschonken aan o.a. historisch materiaal, sociologische conflictstudies, alerhande documentatie over ordeverstoringen én, niet te vergeten, eerder filosofische en politieke beschouwingen over de nabije toekomst van de huidige samenleving.

Van een geheel andere orde, maar belangrijk, vooral voor grote korpsen van gemeentepolitie, is het ontwerp-beleidsplan dat onlangs door de gemeentepolitie van Amsterdam is gepubliceerd: *De Amsterdamse politie: een nieuw perspectief?* Op de eerste plaats verdient het alle waardering dat een korps

dat door zoveel problemen wordt geplaagd, niet alleen de tijd neemt om zich op zijn eigen organisatie en functioneren te bezinnen, maar ook nog de moed heeft om het resultaat van deze bezinning aan de grote klok te hangen. Op de tweede plaats is dit ontwerp-plan interessant omdat het door zijn inhoud een goede leidraad is voor het bekijken van de problematiek van omvangrijke politiediensten + nog de nodige aanknopingspunten biedt voor de daadwerkelijke aanpak ervan.

Verder kan, voor wat Nederland betreft, de aandacht worden gevestigd op een aantal rapporten die slaan op bepaalde onderdelen en taken van het politieapparaat. In willekeurige volgorde opgesomd, gaat het hier om *Politiecontacten van minderjarigen en justitiële afdoening*, geschreven door J. Junger-Tas (W.O.D.C., Ministerie van Justitie), *Een kwestie van aanpak. Wijkagent zet politie op het kruispunt van twee wegen*, van de hand van J. Bastiaenen en J. Vriesema (Stichting Itoba in opdracht van het Ministerie van Binnenlandse Zaken), *Het functioneren van de vreemdelingendiensten*, uitgebracht door M.J.M. Brand-Koolen en F.M.E. Zoete (W.O.D.C., Ministerie van Justitie), *'Zeg eens eerlijk, denk jij dat je het aankan'*. *De werkdruk in de algemene surveillancedienst van de gemeentepolitie*, onderzocht door G.C.K. Vlek (afdeling onderzoek, directie politie, Ministerie van Binnenlandse Zaken).

Tenslotte moet nog worden gerept van het *Jaarverslag 1981* van de *Commissie van Toezicht Geautomatiseerde Herkenningsdienst*. In dit verslag worden een aantal belangwekkende gegevens verstrekt m.b.t. normen waaraan de werking van de betrokken geautomatiseerde politieke informatiesystemen moet voldoen. Dit verslag is verkrijgbaar bij de commissie, Postbus 93573, 2509 AN 's-Gravenhage.

In aansluiting op het vorenstaande kan hier voorts melding worden gemaakt van enkele Engelstalige publikaties m.b.t. het overvloedige vraagstuk van de vergaring etc. van politieke informatie. Eerstens zijn er de kritische studie van J. Michael, *The politics of secrecy. Confidential government and the public right to know* (Pelican Books) en de onthullende gevalsstudie van C. Aubrey, *Who's watching you? Britain's security services and the official secrets act* (Pelican Books) over de beruchte ABC-zaak. Ten tweede is niet zo lang geleden bij Vintage Books te New York een paperback-editie verschenen van het indringende boek van F.J. Donner, *The age of surveillance. The aims and methods of America's political intelligence system*. Dit boek is een *must* voor eenieder die wil weten wat er

op het vlak van de politieke informatieverzameling in de Verenigde Staten zoal aan de hand is. Voor wat het buitenlandse politiebeleid van Amerika betreft kan de lezer trouwens worden verwezen naar de herziene versie van het boek van M.T. Klare en C. Aronson. *Supplying repression. U.S. support for authoritarian regimes abroad* (Institute for Policy Studies, Washington).

Om begrijpelijke redenen worden in de USSR niet zulke kritische studies over het eigen politieapparaat en politiebeleid gepubliceerd. Mede hierom is het boek dat George Legget zopas heeft laten verschijnen over *The Cheka. Lenin's political police* (Clarendon Press, Oxford), van zo groot belang. Het is de eerste grondig gedocumenteerde studie over de rol van het politieapparaat in het ontstaan van de eerste totalitaire politiestaat in Europa, en over het aandeel dat Lenin zelf heeft gehad in de organisatie van de terreur die hierbij werd uitgeoefend op grote delen van de bevolking en van het sovjet-systeem zelf. Een zéér belangrijke historische studie.

Ter afsluiting van dit overzicht van nieuwe publikaties dient nog te worden geattendeerd op het speciale nummer van het tijdschrift CILIP, *Berlin-Zürich-Amsterdam. Politiek, Protest und Polizei*, waarin, zoals de ondertitel al suggereert, wordt ingegaan op de demonstraties etc. die zich in de voorbije jaren in de drie genoemde steden hebben afgespeeld. Om beter te kunnen aanvoelen wat een deel van de actievoerders beweegt kan trouwens worden verwezen naar R. Häny, *Zürich. Anfang September*, waarin wordt verhaald over acties en tegenacties die in 1980 in de betrokken stad plaatsvonden (Edition Suhrkamp, Neue Folge, Band 79, Frankfurt am Main).

Nu we in België de afgelopen jaren ook herhaaldelijk te maken hebben gehad met uitingen van (Duits) rechts-extremisme mag tot slot dan ook nog worden vermeld dat de dienst 'Öffentlichkeitsarbeit gegen Terrorismus' van het Bundesministerium des Innern (Graurheindorfer Strasse 198, 5300 Bonn 1) onlangs een zéér informatief boekje heeft uitgegeven over *Gewalt von rechts. Beiträge aus Wissenschaft und Publizistik*. Geen opwekkende, maar wel noodzakelijke literatuur.

2. PARLEMENTAIRE INITIATIEVEN

Kamer van Volksvertegenwoordigers

Op 4 februari 1982 werd door de heer Grafé e.a. een *wetsvoorstel tot wijziging van de wet op de bezoldiging van de politiecommissaris-*

sen die de procureur des Konings bijstaan in de uitoefening van zijn functies bij de politierechtbank' ingediend (Z. 1981-1982, 45 - Nr. 1-Nr. 3), dat ertoe strekt dat de vergoeding van deze commissarissen voor het werk dat zij bij de politierechtbank verrichten, wordt opgetrokken van 18.000 F naar 30.000 resp. 36.000 F (naargelang het gerechtelijk arrondissement minder of meer dan 500.000 inwoners telt). Dit voorstel is op dit ogenblik, waarop de onderhavige dubbelfunctie zo ter discussie staat, vooral ook interessant vanwege de toelichting. Hierin wordt nl. het volgende gesteld: 'Sedert meer dan 100 jaar wordt de functie van ambtenaar van het Openbaar Ministerie met tact en toewijding, kennis van zaken en tot grote voldoening van de hoogste gerechtelijke instanties uitgeoefend. Er zij op gewezen dat de politiecommissarissen door de aard van hun functies uiterst geschikt zijn om bij de politierechtbanken de functie van ambtenaar van het Openbaar Ministerie te vervullen die een kennis van het kanton of van de streek en van hun inwoners vergt'.

Op 4 maart 1982 diende het nieuwe SP-kamerlid L. van den Bossche een 'wetsvoorstel tot indeling van de jeugdpolitie bij de gerechtelijke politie bij de parketten' (Z. 1981-1982, 185 - Nr. 1-Nr. 2) in. De bedoeling van dit voorstel en van de *Commissie voor de Justitie*, die er op 10 mei 1982 verslag over uitbracht, is dat de jeugdpolitie zodanig wordt geïntegreerd in de gerechtelijke politie dat ze niet langer functioneel van deze politie wordt onderscheiden maar een gespecialiseerd onderdeel van deze politie vormt. Ofschoon het hier geen wereldschokkende reorganisatie betreft, is het toch een goede zaak dat aan de onmogelijke positie van de jeugdpolitie een einde wordt gemaakt. Het huidige politieapparaat zou op deze wijze op véél meer punten kunnen én moeten worden 'geschoond'. In de toelichting bij het voorstel, die kennelijk is opgesteld door een goed geïnformeerde insider, worden voor deze reorganisatie o.a. de volgende redenen opgesomd: een 'nationale jeugdpolitie, met haar schaarse bezetting, zonder infrastructuur, zonder autonomie, heeft in verband met de toepassing van de wetten op de jeugdbescherming volledig haar betekenis verloren, althans als specifieke jeugdpolitie'; de jeugdbrigades die in de loop der jaren werden opgericht in de schoot van alle min of meer belangrijke politiekorpsen en van de rijkswacht, werken niet alleen alle volledig op het terrein van de jeugdpolitie, maar beschikken daarenboven ook over meer personeel en kunnen nog beroep doen op geüniformeerd personeel; het argument

dat integratie niet zou stroken met de geest van de wet van 8 april 1965 op de jeugdbescherming 'is nietszeggend en niet relevant, aangezien die integratie de facto geen enkele wijziging brengt aan de huidige activiteiten van de jeugdpolitie en die maatregel zeker niet van aard is van de jeugdpolitie als dusdanig op te heffen'; er moet enigermate worden ingegrepen 'in de reeds zo vaak in vraag gestelde pluraliteit en diversiteit aan politiediensten in ons land met de daaruit voortvloeiende versnippering, leemten, nutteloze herhalingen en verspilling van tijd en geld'. In het overleg met de al genoemde *Commissie voor de Justitie* verklaarde de minister het met dit voorstel eens te zijn. Het ontwerp werd op 27 mei 1982 overgezonden aan de Senaat (Z. 1981-1982, 249 - Nr. 1).

Hetzelfde Kamerlid diende op 18 februari 1982 nog 2 andere wetsvoorstellen in, nl. het wetsvoorstel 'tot nadere regeling van de informatieve taak van de rijkswacht' (Z. 1981-1982, 121 - Nr. 1) en het wetsvoorstel 'tot opheffing van het bestuur van de criminele informatie' (Z. 1981-1982, 127 - Nr. 1-Nr. 2). Het eerstgenoemde wetsvoorstel is niet meer dan een kopie van het voorstel dat door de heer Tobback reeds in 1979-1980 werd ingediend (583 - Nr. 1). Het tweede voorstel werd door de heer Tobback ook al in 1979-1980 ingediend (492 - Nr. 1), maar gaat nu - héél opmerkelijk - vergezeld van het advies dat de Raad van State op verzoek van de Voorzitter van de Kamer van Volksvertegenwoordigers over dit voorstel heeft uitgebracht. De Raad van State stelt hierin o.a. dat krachtens de grondwet 'de uitvoerende macht ter wille van haar specifieke opdracht en verantwoordelijkheid, zelf haar organisatie en werking bepaalt', en dat m.n. krachtens de artt. 29 en 66, tweede lid, van de grondwet 'het oprichten en organiseren van de diensten van het algemeen bestuur zaak van de Koning is'. Kortom, dat het voorstel Tobback-Van den Bossche 'niet in overeenstemming is met de artikelen 29 en 66 van de Grondwet'.

In aansluiting op deze 2 voorstellen dient hier nog melding te worden gemaakt van diverse wetsvoorstellen i.v.m. de uiterst belangrijke problematiek van automatisering van gegevensbanken en privacy. Het Kamerlid Van den Bossche, kennelijk de (nieuwe) politie- en justitiespecialist van de SP in het parlement, diende op 30 maart een wetsvoorstel 'op de informatica en op de bescherming van de privacy' in (Z. 1981-1982, 232 - Nr. 1). Met dit voorstel wordt vooral beoogd om 'natuurlijke personen te beschermen tegen het misbruik van persoonsgebonden gegevens'.

Het uitgangspunt is dan ook 'dat geen enkele verwerking afbreuk mag doen aan de privacy, de vrijheid of de rechten van de persoon'. Hiertoe worden aan de betrokken burgers allerlei rechten t.a.v. databanken en hun beheerders toegekend: kennis te krijgen van alle gegevens over zijn persoon; verbetering te bekomen van alle onnauwkeurige, onvolledige of onjuiste gegevens; uitwissing te bekomen van de gegevens die niet volgens de voorgeschreven regels worden verkregen; uitwissing te bekomen van de gegevens die niet nodig zijn voor het doel waartoe het bestand is opgericht e.a. Bovendien is het verboden om 'in databanken te verzamelen, te registreren en te bewaren alle gegevens waaruit rechtstreeks of onrechtstreeks het ras, de huidskleur, de afkomst of de ethnische afstamming blijkt, evenals alle gegevens betreffende de overtuiging of activiteit op levensbeschouwelijk, godsdienstig, politiek, cultureel, syndicaal of mutualistisch gebied of waaruit de sexuele geaardheid van gedragingen blijken'.

Met het oog op de toepassing en de naleving van de bepalingen van de wet wordt de oprichting van een Raad voor de informatica en de bescherming van de privacy voorzien. Voor de databanken die worden 'beheerd door de overheid die door de wet is belast met de opsporing, de vaststelling of de vervolging van de strafrechtelijke misdrijven', is op bepaalde punten een aparte regeling uitgewerkt. Zo moet de beheerder van zulke databank bij de eerste registratie van een persoon deze niet onmiddellijk daarvan in kennis stellen, en is hij ook niet verplicht om op verzoek van een betrokkene deze in leesbare vorm kennis te geven van de hem betreffende gegevens die in de databank zijn opgenomen, en van de identiteit van de derden aan wie de gegevens zijn medegedeeld. Wel kan de reeds eerder genoemde Raad op verzoek van de betrokkene 'alle nuttige onderzoeken' doen en mag zij de aanvrager meedelen 'of hij al dan niet in de in het voorgaande lid bedoelde databanken voorkomt', en mag hij hem ervan op de hoogte stellen 'dat tot de verificatie werd overgegaan, alsook wat hij verder meent te moeten doen voortgaand op zijn bevindingen' (artt. 19 en 21). In art. 27 wordt verder bepaald dat behoudens een bij de wet bepaalde afwijking alléén in de bedoelde databanken bepaalde gegevens mogen voorkomen, nl. gegevens m.b.t. misdrijven waarvoor een persoon is veroordeeld, terbeschikkingstelling van de Regering, gratiebesluiten, voorwaardelijke invrijheidstelling e.a.

Een voorstel dat enigermate aansluit bij

het vorenstaande is hetwelk de heer Hendrick op 26 mei 1982 indiende, nl. het wetsvoorstel 'betreffende de oprichting en het gebruik van gegevensbanken door openbare instellingen' (Z. 1981-1982, 298 - Nr. 1). Ook dit voorstel wil vooral 'de persoonlijke levenssfeer en de identiteit van de natuurlijke personen en rechtspersonen beschermen', o.a. door 'de doorzichtigheid van de Staat' te waarborgen door de burger toegang te verlenen tot alle gegevens die niet op naam staan, alsmede tot de gegevens op naam die hun persoonlijk betreffen - door een degelijke parlementaire controle mogelijk te maken - en door 'het verzamelen, opslaan of gebruiken van gegevens op naam betreffende het privé-leven of het sexuele leven van personen, hun ras, hun politieke, filosofische, godsdienstige, syndicale of culturele overtuiging of activiteiten of de uitoefening van hun fundamentele vrijheden en hun individuele rechten (te) verbieden'. Voor politieke en justitiële gegevensbanken wordt in dit voorstel geen aparte plaats ingeruimd.

Nog een ander voorstel is dat de heer Jérôme e.a. 'betreffende de gemeentelijke informatica' dat op 18 februari 1982 werd ingediend (Z. 1981-1982, 113 - Nr. 1). Bij dit voorstel is een belangwekkende toelichting gevoegd, waarin wordt uiteengezet hoe de afgelopen jaren is gepoogd om de automatisering bij de gemeenten te structureren en hoe deze pogingen telkens weer maar half en half of helemaal niet zijn geslaagd. Meer bepaald wordt ook aangestipt hoe het in de 'sector politie en rijkswacht' is gelopen, en wat er terecht is gekomen van de samenwerking tussen het Ministerie van Binnenlandse Zaken en het Ministerie van Justitie voor de sector politie: niets. Het is dan ook een goede zaak dat opnieuw een poging wordt ondernomen om 'de gemeentelijke informatica' te (her-)structureren. En al wordt er in het wetsvoorstel zelf niet gerept van politieke gegevensbestanden, het zal duidelijk zijn dat een nieuwe algemene regeling terzake zeer zeker ook haar terugslag hierop zal hebben. Voor de bespreking van deze regeling mag worden verwezen naar het betrokken wetsvoorstel.

Tenslotte moet hier nog worden gehandeld over het wetsvoorstel 'houdende maatregelen tot verbetering van de uitoefening van het parlementaire controlerecht', dat op 4 februari 1982 werd ingediend door de heer De Beul c.s. (Z. 1981-1982, 91 - Nr. 1). Met dit voorstel wordt met name beoogd om de beslissing tot de oprichting van een onderzoekscommissie krachtens de wet van 3 mei 1980 voortaan niet alleen aan een meerderheid van een Kamer te gunnen, maar ook aan een

ruime minderheid daarvan. Verder moet het parlement in de toekomst in deze ook beroep kunnen doen op de diensten van het Hoog Comité van Toezicht. Het individuele parlementslid moet ruimere controle-middelen t.a.v. de uitvoerende macht krijgen, en wel door de expliciete toekenning van 'een individueel recht van onderzoek en inspectie', dat krachtens art. 6 van het voorstel ook kan uitgeoefend t.o.v. het leger en de rijkswacht. Interessant is in dit verband tenslotte ook art. 4 van het voorstel: 'De diensten van de Staatsveiligheid behoren tot de bevoegdheid van de Minister van Justitie, daartoe bijgegaan door een commissie ad hoc van de Kamer van Volksvertegenwoordigers'.

Belgische Senaat

In de afgelopen maanden zijn er in de Senaat geen (nieuwe) initiatieven ontplooid die rechtstreeks of onrechtstreeks het politiewezen betreffen. Alleen moet hier melding worden gemaakt van het feit dat op 8 februari 1982 de heer Paque c.s. het bekende 'voorstel van nieuwe gemeentewet' (opnieuw) heeft ingediend, met als bijlage het verslag van de sub-commissie voor de Binnenlandse Zaken en het Openbaar Ambt, op 30 september uitgebracht door de heer Van Herreweghe (Z. 1981-1982, 57 - Nr. 1).

3. TOESPRAKEN

In het kader van een reeks *studieavonden over criminele politiek*, georganiseerd door de *Belgische Vereniging voor Criminologie*, kwamen op 26 april 1982 achtereenvolgens generaal F. Reviërs van de rijkswacht en de heer F. De Mot, bestuursdirecteur, hoofd van de directie algemene rijkspolitie van het Ministerie van Binnenlandse Zaken, aan het woord. De heer Reviërs begon zijn uiteenzetting met een analyse van het concept 'criminele politiek'. Hierin kwam hij o.a. tot de conclusie dat 'criminele preventie (...) actueel grotendeels alleen het voorwerp (is) van studies en discussies en uitzonderlijk slechts als mogelijke doelstelling (wordt) ingeweven in de wetgeving'. Verder ging hij in op de plaats van de rijkswacht 'binnen het huidige bestel van de misdadbekämpfung'. Na een overzicht te hebben gegeven van het wettelijk kader van het korps besprak hij vervolgens de actie van de rijkswacht binnen de repressieve politietaken. Hierbij wees hij er allereerst op dat er op het niveau van de wetgever, de Minister van Justitie en de procureurs-generaal geen algemeen 'criminali-

teitsbeleid' wordt gevoerd of wordt ontwikkeld. Het resultaat van deze toestand is, zo zei hij, 'dat de *politiediensten* zelf, indien ze daartoe mogelijkheden hebben of creëren, trachten enige planmatigheid te zoeken voor hun eigen actie. Maar de verscheidenheid binnen de politionele organisatie stelt dan weer de enorme problematiek van de coördinatie'. Het beleid dat de rijkswacht voorstaat, stoelt op drie beginselen: voorrang van preventie op repressie, predominantie t.o.v. lichtere misdrijven voor de actie tegen gevaarlijke misdadigers en zware misdrijven, een streven om het vertrouwen te winnen van de bevolking om de aangiftebereidheid te verhogen. De doelstellingen van het repressiebeleid zijn: een voldoende kennis van de reële criminaliteit, en een zo hoog mogelijke ophelderingsgraad. Wat het eerste punt betreft zijn er wel een aantal initiatieven genomen, maar de coördinatie of integratie van informatiesystemen verloopt om allerlei redenen moeilijk. Wat het tweede punt betreft zijn er ook tal van hinderpalen: toename van de criminaliteit, te weinig tijd voor de behandeling van belangrijke misdrijven, uitbreiding van wetgeving met strafmaatregelen, internationalisatie van zware criminaliteit en moeilijkheden, vooral in de steden, om contact met de bevolking te houden. Ten derde bepleitte de heer Reviërs méér en indringende analyse van criminaliteit vanuit een politieel standpunt, m.n. de opsporing van misdaadbevorderende factoren die door politie gunstig kunnen worden beïnvloed. In zijn besluit vatte hij nog eens samen wat eerder was gezegd, o.a. dat de rijkswacht 'slechts een uitvoerende schakel in het crimineel beleid (is) en dan nog slechts voor een deel van de repressie en de preventie'.

De heer F. De Mot wees in zijn inleiding *ten eerste* op de gecompliceerde bestuurlijke situatie op het vlak van de criminele politiek, en meer speciaal op het feit dat in dit verband zelden gewag wordt gemaakt van het Ministerie van Binnenlandse Zaken: 'Nochtans beheert dit departement één van de belangrijkste instrumenten van de criminele politiek, nl. de zogenaamde preventieve of administratieve politiek'. *Vervolgens* werd uiteengezet wat eigenlijk onder preventieve politie dient te worden verstaan, en werd uitgeweid over de miskennis van het belang en de rol van deze politie(taak) door de politiediensten en door de justitiële overheid, in dit laatste geval b.v. bij gijzeling. Meer bepaald verklaarde de heer F. De Mot in dit verband het volgende: 'De politietaken zijn de resultante van een conceptie. In ons land is er geen conceptie. Vaak beperkt men zich tot reageren

op toestanden, en de kwaliteit wordt opgeofferd aan de kwantiteit. Ministers reageren nog enkel op feiten met als enig doel zonder politieke kleerscheuren de gestelde problematiek te omzeilen. De aanpak van de vreemdelingenproblematiek is daarvan een sprekend bewijs. Een koers wordt er niet meer gevaren, er wordt nog alleen tegen de golven gebeukt. Ministers verwachten van hun medewerkers dat zij om op het even welk ogenblik pasklare lapmiddelen te voorschijn toveren. De enige bekommernis van die medewerkers is dikwijls er ook zonder kleerscheuren vanaf te komen'. *Verder* ging de heer F. De Mot uitvoerig in op de voornaamste oorzaken en gevolgen van het gebrek aan conceptie en coördinatie, waarbij hij opmerkte: 'Toestanden die oorzaken zijn, zijn dikwijls tezelfdertijd gevolg'. Als voornaamste oorzaken noemde hij politionele desorganisatie, gebrekkige inzet van de administratieve overheden, taakafwending en versnippering van bevoegdheden. In de bespreking van deze oorzaken wond de heer F. De Mot geen doekjes om zijn opvattingen. Dit kan het best worden gedemonstreerd met de volgende citaten:

'Vanzelfsprekend zijn de gemeentepolitie, de rijkswacht en de gerechtelijke politie de voornaamste politiediensten. Zonder blikken of blozen beschouwen deze politiediensten zich als de trouwe dienaars van respectievelijk de staat, de gemeenten en de gerechtelijke autoriteiten. Waar zit de burger tussen al dat geweld? Zonder schaamte gewaagt men van een evenwicht tussen rijkswacht en gemeentepolitie, het is alsof men twee vijandige korpsen tegenover elkaar heeft staan';

'Het feit dat er alléén voor de rijkswacht een politiewet bestaat werkt de goede werking van de preventieve politie niet in de hand. De wet van 2 december 1957 heeft immers de rijkswacht in een militair keurslijf opgesloten, en aldus de verwijdering tussen de administratieve overheden en één van hun belangrijkste uitvoerende organen in de hand gewerkt. Een groot deel van de wet op de rijkswacht handelt over diens militaire opdrachten. Dit luik van deze wet geeft de rijkswacht de gelegenheid een scherm op te bouwen tussen haarzelf en de bevoegde administratieve overheden, waarachter zij naar eigen goeddunken de problemen eigen aan de handhaving van de orde benadert en in vele gevallen regelt';

'De preventieve politie is in eerste instantie aan de gemeenten overgelaten. De centrale overheid laat maar al te graag dit klusje zoveel als mogelijk aan de gemeenten over on-

der de dekmantel van de gemeentelijke autonomie. Alléén wanneer de openbare rust in het gedrang gebracht wordt zal de centrale overheid bijspringen. De gemeentelijke overheden laten zich ook niet al te graag in met preventieve politie. Hun bekommernis beperkt er zich toe zonder politieke kleerscheuren de openbare rust te handhaven. Omtrent beveiliging van personen en goederen maakt men zich minder kopzorgen';

'Veel meer dan de rijkswacht wordt de gemeentepolitie belast met allerlei taken die niets meer met politie te doen hebben. Zo verleent de gemeentepolitie haar medewerking aan een 50-tal tellingen ...';

'Ingevolge de hervorming van de staatsinstellingen werd de voogdij over de gemeenten aan de gewesten overgedragen. De coördinatie van de preventieve politie blijft evenwel aan het centrale gezag voorbehouden. Dit heeft als gevolg dat de hiërarchische structuur niet meer samenloopt met de tuteulaire structuur, en zelfs tegenover elkaar kunnen komen te staan. Het is niet ondenkbaar dat een decreet inzake preventieve politie rechtstreeks indruist tegen een koninklijk besluit terzake. Een eventuele conflictenregeling zal in zo een geval meestal wel te laat komen'.

Om aan deze en andere problemen te verhelpen bepleitte de heer F. De Mot o.a. dat er een globale politiewet tot stand zou worden gebracht, „dewelke een betere samenwerking tussen de politiediensten organiseert en de gemeentepolitie uit het moeras van de vaagheid en onbestemdheid optrekt'.

In zijn toespraak op de *academische zitting* ter gelegenheid van de *jaarvergadering van de Koninklijke Nationale Federatie van Commissarissen en Adjunct-Commissarissen van Politie van België* die op maandag 24 mei plaatsvond in de nieuwe politieschool van de stad Brussel, werkte de heer De Mot het thema van een nieuwe politiewet verder uit: 'Het is de hoogste tijd dat onze politiekorpsen gaan samenwerken. Alle concurrentievervalsing moet uitgebannen worden. Hoelang nog kan de rijkswacht voor de waakhond van het centraal gezag doorgaan, de gemeentepolitie voor de meid voor alle werk van de gemeenten, en de gerechtelijke politie voor de slipdrager van de staande magistratuur? Is de politie er dan niet in eerste instantie voor de burger? Alle twijfels omtrent een eerlijke samenwerking dienen als een kankergezwell weggesneden te worden. In de eerste plaats heeft ons land behoefte aan een globale politiewet. De wet op de rijkswacht, dewelke een militaire wet is, mag hierbij geenszins als inspiratiebron dienen'.

Met betrekking tot de inhoud van zulk een wet lanceerde de spreker o.a. de volgende voorstellen:

'Pour l'exercice de la police administrative et l'assistance la police communale doit être placée sous l'autorité du bourgmestre, sauf en ce qui concerne la sûreté publique pour laquelle elle doit se trouver sous l'autorité directe du Ministre de la Justice. Pour l'exercice de la police judiciaire, elle doit être placée sous l'autorité du Ministre de la Justice par l'intermédiaire des procureurs-généraux près les Cours d'Appel ou de l'auditeur-général près la Cour Militaire';

'Le bourgmestre doit être chargé de la gestion journalière de la police communale. Il doit être assisté dans cette tâche par la commissaire de police';

'Le Ministre de l'Intérieur doit être chargé de la gestion générale des polices communales pour toutes les matières qui n'ont pas été expressément confiées à d'autres autorités par la loi, notamment pour le matériel, l'équipement, l'armement, l'uniforme et les insignes. Le Ministre de l'Intérieur doit être également chargé de promulguer des normes générales en matière de politique de recrutement et de formation des officiers de police, des membres du cadre moyen et du cadre de base. Il doit en outre être chargé de promulguer des normes en matière de recyclage et de formation spécifique. La gendarmerie doit être placée sous l'autorité du Ministre de l'Intérieur, notamment pour l'organisation des unités, les effectifs, la formation et la direction du personnel, l'ordre intérieur et la discipline, les salaires et indemnités, l'uniforme, l'équipement, l'armement, le matériel et l'approvisionnement';

'Le Ministre de l'Intérieur et le Ministre de la Justice doivent soumettre aux Chambres Législatives un budget national des services de police élaboré sur base des données fournies par les communes et par la gendarmerie';

'Il faut créer une commission nationale, et des commissions régionales et provinciales de concertation. Ces commissions auraient pour tâche de se concerter au sujet de la gestion des services de police ainsi que de l'exécution des missions de la police au sens général à leurs niveaux respectifs';

'Un conseil de la police doit émettre des avis à l'intention des Ministres de l'Intérieur et de la Justice, soit à leur demande, soit d'initiative, au sujet des matières relatives au fonctionnement de la police dans la société';

'Pour le contrôle des services de police, il faut créer une inspection générale de police. Elle doit être dirigée par un inspecteur géné-

ral, nommé par les Ministres de l'Intérieur et de la Justice'.

Aan het slot van zijn uiteenzetting gaf de heer De Mot aan deze en gene nog de niet mis te verstane wenk dat voorgaande ideeën 'in elk geval beter zijn dan het slaafs kopiëren van een militaire wet, namelijk de wet op de rijkswacht. Deze ideeën staan ook ver verwijderd van de zogenaamde evenwichtstheorie waaraan ons land op alle vlakken laboreert. Het mag niet als een axioma aanvaard worden dat onze politiekorpsen zodanig opgevat zijn dat er een vorm van evenwicht moet tussen bewaard worden. Het is net of het elkaar vijandige korpsen zijn. En het is naar samenwerking, niet naar evenwicht, dat er moet gestreefd worden'.

In aansluiting op deze toespraak gaf de heer B. Berden, voorzitter van de genoemde federatie, een uiteenzetting over hetzelfde thema: *Een politiewet – het gaat ons allen aan*. Om te beginnen stipte de spreker het effect van de fusie van gemeenten uit 1976 op de gemeentepolitie aan. Telde België in 1976 2359 gemeenten waarvan 392 met gemeentepolitie, in 1982 waren dat 596 gemeenten waarvan er 330 over gemeentepolitie beschikken. Het hoofdprobleem op dit ogenblik is wel, zo vervolgde de spreker, 'het gemis van een politiewet of politiestatuut voor de lokale besturen'. Onder verwijzing naar de rede die Minister Boel in 1978 op de studiedagen voor de gemeentepolitie te Leuven hield, concludeerde Berden dat er van de toenmalige beleidsopties zeer weinig terecht is gekomen. Telkens opnieuw is de gemeentepolitie afhankelijk geweest van de inzichten van de Minister van Binnenlandse Zaken van het ogenblik, en hoeveel zijn er dat sedert 1978 niet geweest... 'Wij mogen ons dan nog gelukkig prijzen dat er desondanks toch nog ministers de kans zagen het vaderschap op te eisen van enkele Koninklijke Besluiten in verband met de gemeentepolitie' (K.B. van 28/11/1978 m.b.t. het uniform, K.B. van 2/4/1979 m.b.t. de benoemingsvoorwaarden van politieagenten, K.B. van 30/7/1981 m.b.t. de normen voor de bewapening van de gemeentepolitie en de landelijke politie, en M.B. van 13/3/1980 tot gelijkmaking van de benaming van de graden).

Verder drukte de heer Berden nog eens de treurnis van de gemeentepolitie uit om het voorstel van een nieuwe gemeentewet, waarin zo weinig met de problematiek van de gemeentepolitie wordt rekening gehouden. Verheugend noemde hij dan ook dat de Vereniging van Belgische Steden en Gemeenten een commissie heeft opgericht om een voorontwerp van politiewet uit te werken, en

dat het Ministerie van Binnenlandse Zaken zich momenteel eveneens buigt over een ontwerp van algemene politiewet. Vervolgens hield de spreker een pleidooi voor een nationale politiecommissie of een hoge raad voor de gemeentepolitie, samengesteld uit departementale functionarissen, burgemeesters en politieofficieren. Deze commissie 'zou een belangrijke inbreng kunnen hebben bij de totstandkoming van de Politiewet, maar zou ook werken aan het bestuderen, het ontwerpen, het voorleggen aan de bevoegde ministers, van allerlei onderrichtingen met gemeenschappelijke inslag, zoals wervings- en selectieproblemen, vorming en opleiding van het basis-, midden- en hoger kader, verkeers- en verbindingsmiddelen, het op punt stellen en coördineren van dikwijls uiteenlopende of zelfs tegenstrijdige uitgevaardigde richtlijnen voor de uitvoering van de dagdagelijkse politiepraktijk'. Tot besluit van zijn toespraak haalde de heer Berden de woorden aan die E. Janssens uitsprak op het congres van de federatie te Antwerpen in 1979: 'Als de gemeentepolitie iets wil bereiken, zal ze het in de eerste plaats zelf moeten doen'.

4. UIT DE TIJDSCHRIFTEN

In aansluiting op de hiervoor besproken toespraken kan allereerst worden geattendeerd op het *Woord vooraf* in het *Informatieblad* van mei 1982 van het Nationaal Verbond der Landelijke Politie van België. Hierin wordt n.l. beweerd dat de regering heeft gekozen, naar het voorbeeld van de wet op de rijkswacht, voor 'een wet op de gemeentepolitie, in dewelke de landelijke politie als een volwaardig korps wordt ingeschakeld'.

Verder wordt er in allerhande politietijdschriften nogal lucht gegeven aan allerlei gevoelens m.b.t. de onrust in eigen gelederen en in de samenleving. In het editoriaal van de *Syndikale Echo*, het orgaan van het Nationaal Syndikaat van het Rijkswachtpersoneel, van april 1982 wordt 'de afbraak van de sociale verworvenheden' door de regering aangeklaagd. Dit beleid legt de grondslag 'voor een diep gevoel van verbittering onder het rijkswachtpersoneel met een onvermijdelijke ondermijning van het moreel en dit precies op een ogenblik dat een harde periode aanbreekt inzake ordehandhaving enerzijds en beveiliging van de burgers anderzijds'.

In hetzelfde nummer is ook een reactie op de betoging van de staalarbeiders op 16 maart jl. afgedrukt. Hierin wordt o.a. het volgende gesteld: 'Wij koesteren een gevoel van oprechte waardering voor de moed en de

zelfverloochening van al degenen die zich, bewust van de belangrijkheid van hun opdracht, bewezen hebben dat het essentieel was de grondwettelijke vrijheden en het recht op arbeid te beschermen, welke ook de risico's zijn die ermee gepaard gaan'. Een soortgelijke reactie is ook opgenomen in *Autant Savoir* van april 1982 (het blad van de afdeling Luik-Luxemburg van de Syndikale Federatie van de Belgische Rijkswacht): 'Mission très difficile que celle des gendarmes de faire respecter toutes les libertés et y compris le droit au travail, malgré les opinions de certains, malgré le manque total d'objectivité d'une certaine presse écrite et parlée'. Het editoriaal van de *Syndikale Echo* van mei 1982 is volledig gewijd aan de onlustgevoelens binnen de rijkswacht. Meer bepaald wordt uiting gegeven aan het gevoel dat het moeilijk is daaraan iets te veranderen in een maatschappij 'die ons eerder vijandig gezind is, waar men ons beschouwt als gemeenschapsvreemd, uitgevonden meer om te schaden dan om te beschermen (...), maar hoe kunnen we dan de eisen van ons 'zeer speciale beroep' verzoenen met het recht dat we hebben op een normaal sociaal leven? Wat doen we met het geweld dat ons omringt, de troebelen waaraan we het hoofd dienen te bieden? Hoe verzekeren we onze eigen veiligheid? Allemaal vragen die steeds dringender op ons afkomen, vooral omdat we steeds meer en grotere opdrachten krijgen. Wat ons dan weer verder van de mogelijkheid tot integratie brengt. Neen, de rijkswachters voelen zich niet langer lekker in de maatschappij, ze voelen zich uitgesloten, en dat is erg'.

Bij het vorenstaande sluit enigermate het artikel aan dat de algemeen secretaris E. Verstrep van het Nationaal Syndikaat van de Belgische Politie onder de titel 'Zijn de politiemensen de onruststokers in ons land?' heeft gepubliceerd in *De Belgische Politie* van maart/april 1982. Hierin trekt hij nogal van leer tegen 'de sfeer rond deze berichtgeving (over misdrijven gepleegd door politiemensen, CF), die elke rechtgeaarde politiebeambte verfoeit en pijn doet. Telkens weer worden de daders van het zagezegd misdrijf door het slijk gehaald, maar tevens wordt afbreuk gedaan aan geheel het organisme, waarvan zij deel uitmaken. Het is echter een feit dat wij in een tijd leven waar al wat met gezag enigszins te maken heeft, wordt aangevallen. Zoals duidelijk blijkt uit de jongste gebeurtenissen, hanteren bepaalde personen te pas en te onpas de 'contestatie' en bestendigen zij de gezagscrisis (...). Inderdaad, niemand kan ontkennen dat bepaalde

minderheidsgroepen van deze toestanden dankbaar gebruik maken om hun vernielzucht bot te vieren en hun haat tegenover al wat met gezag te maken heeft, komt dan tot uiting door het werpen en afvuren van levensgevaarlijke projectielen (...). Mijn innigste wens is dan ook dat met de tijd de fameuze 'progressieve' beweging in ons land zal verdwijnen, om plaats te maken voor het gezond verstand, zoniet lopen wij het gevaar te vervallen in de droevige levensstijl, zoals die reeds heerst in bepaalde buurlanden, waar anarchie hoogtij viert en waar de jeugd vergiftigd wordt door de drughandel'.

Het gebeurt niet zo dikwijls dat een procureur-generaal zich in het openbaar uitspreekt over het opsporings- en vervolgingsbeleid. Hierom verdient de voordracht die procureur-generaal R. Verheyden ter gelegenheid van de tachtigste verjaardag van de Koninklijke Kring der Commissarissen en Adjunct-commissarissen van Politie der Stad Antwerpen en omliggende Gemeenten hield over 'Aanpassing van de politie aan de misdrijven van deze tijd' meer aandacht dan zij tot nu toe kreeg (opgenomen in *De Politieofficier* van december 1981). In het bijzonder behandelde de spreker de aanpak van financiële delicten. Omtrent deze aanpak verklaarde hij o.a. onomwonden: 'Immers, de financiële misdadigheid neemt dergelijke verhoudingen aan dat wij slechts de top van de ijsberg ervan bemerken, en zij veel omvangrijker en belangrijker is dan de vervolgingen of de veroordelingen laten veronderstellen. Indien mij vandaag de vraag wordt gesteld of wij een klassegerecht zijn, dan zeg ik onomwonden ja, nergens in opzet of bij gebrek aan inzet of moed, maar door gebrek aan kunde'. Verder werd ingegaan op de problemen bij de opsporing en de vervolging van zulke delicten: passieve opsporing, langdurige expertises, verjaring e.a. Met het oog op de toekomst moeten de middelen om deze misdrijven op te sporen 'proportioneel zwaarder zijn. Zeer gespecialiseerde personen moeten ter beschikking staan van het gerecht, en niet alleen moet qua apparatuur een grote achterstand worden ingehaald, maar moet ook werkelijk een inspanning worden geleverd om zelfs de toekomstige maatschappij te beveiligen.' Ook de gemeentepolitie moet én kan in deze een belangrijke rol vervullen, zo zei de spreker: 'Zij leeft temidden van de haar vertrouwde bevolking en kent nagenoeg iedereen individueel; zij heeft het zelfs niet nodig steekkaarten te maken om de handel en wandel van de bevolking van een buurt, van een straat, van een huis te kennen. Wanneer op geldelijk gebied abnormale gedragingen

van individuen worden opgemerkt, moet dat aan de overheid kenbaar worden gemaakt'. Tenslotte beklemtoonde de heer R. Verheyden dat 'specialisten in financiële en economische zaken' in de politie en in de justitie moeten worden opgenomen. De universiteiten zouden zich hun opleiding ter harte moeten nemen.

Tot besluit wil ik nog de aandacht vestigen op enkele artikelen die zijn verschenen in het Nederlandse politiebld *Het Tijdschrift voor de Politie*. Ten eerste op het boeiende artikel van drs. H.J. Heyboer over 'Fouché': 'Politier' of 'Politicien' (februari 1982, 49-61; maart 1982, 107-126). Het geeft een prima overzicht van de levenswandel, de opvattingen etc. van deze grondlegger van het moderne politieapparaat. Ten tweede mag worden verwezen naar het artikel 'De plaats van de C.R.I. binnen de Nederlandse recherche' (maart 1982, 97-101), van de hand van J. van Straten hoofd van deze Centrale Recherche Informatiedienst. Dit artikel is m.n. ook interessant met het oog op een vergelijking tussen de C.R.I. en het Commissariaat-Generaal van Gerechtelijke Politie te Brussel. Omdat 'de sterkte' wellicht het meest besproken onderwerp in politiekringen is, wil ik hier ten derde attenderen op het artikel 'Hoe sterk is de ...? Een analyse van de ontwikkeling van de politiesterkte in Nederland, gedurende de periode 1950-1980' (april 1982, 182-197) dat op heldere wijze een gedegen inzicht in deze ontwikkeling biedt.

C.F.